

مهدی حسینی / شهروند

طیبه سیاوشی پس از پایان مجلس دهم، از چهار سال نمایندگی می‌گوید

دشواری‌های

یک نماینده «زن»

«اصلاح‌طلبان دغدغه‌ای برای زنان ندارند

«هنوز هم می‌گویم یک میلیون رأی هم داشته باشی، باز هم برای خروج از کشور نیاز به اجازه همسر داری

«الناز محمدی» نمایندگان مجلس دهم، طیبه سیاوشی و پروانه سلحشوری

را یک زوج کاری می‌دانستند؛ فعال‌ترین نمایندگان زن این مجلس و البته آماج شدیدترین انتقادات بعضی جناح‌ها در ساختمان سه‌گوش بهارستان و فضای مجازی. طیبه سیاوشی، زن ۵۴ ساله‌ای که کارش را از وزارت امور خارجه آغاز کرد و بعد با لیست امید به مجلس رفت، فقط یک دوره نماینده بود، او را برای دوره یازدهم مجلس رد صلاحیت کردند و حالا خودش می‌گوید این، تجربه سختی برایش بوده، به اندازه همه تجربه‌هایی که در چهارسال گذشته یکی یکی روی هم تلنبار شدند؛ از انتقادات مختلف به او برای پیگیری طرح‌هایی مانند اصلاح ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی که درباره سن ازدواج کودکان است تا اصلاح بخش مربوط به خروج زنان از کشور در قانون گذرنامه. طرح‌هایی که با مخالفت‌های گسترده، در نهایت کنار زده شدند و سیاوشی، عطای پیگیری آنها را به لقایش بخشید. اوایل راه یافتن به مجلس، روزی در گفت‌وگویی گفته بود: «یک میلیون رأی هم بیاوری، برای خروج از کشور نیاز به اجازه همسر داری» و این حرفش هنوز سر جای خودش است؛ زنان متاهل برای خروج از کشور هنوز نیاز به اجازه همسر دارند و سیاوشی یکی از آنهاست. او دیگر نماینده مجلس نیست و در گفت‌وگوی مفصلش با «شهروند» از دشواری‌هایی می‌گوید که زنان نماینده در مجلس مردانه با آن روبه‌رویند؛ از برخوردها و فشارها و تبعیض‌هایی که او و همکاران زنش در مجلس با آن روبه‌رو شدند و تجربه‌ای نه چندان خوشایند برایشان به جا گذاشت؛ نمونه‌اش اظهارنظرهای گاه به گاه بعضی نمایندگان مرد درباره ظاهر سیاوشی که سومین زن نماینده در ادوار مجلس بود که با پوشش مانند به بهارستان می‌رفت و نمونه‌های دیگر که حالا او به آنها فکر می‌کند و کامش تلخ می‌شود؛ تلخ‌تر از چهارسال سختی که گذشت.

●●● چهارسال نمایندگی شما تمام شد. نسبت به روز اول، حالا شما کدام طیبه سیاوشی هستید؟ به خودتان نمره قبولی می‌دهید؟

بله، از عملکردم راضی‌ام و نمره قبولی به خودم می‌دهم. شاید برایم مقدور بود که بیشتر از این انجام دهم، ولی متأسفانه فضایی که باید برای کار بیشتر وجود می‌داشت، نبود. اگر یک سری محدودیت‌ها نبود، می‌توانستم نمره مطلوبی به خودم بدهم. مسلماً من دیگر آن شخصیت چهار سال قبل را ندارم. الان احساس می‌کنم با وظیفه‌ای که به من سپرده شد، مسائل زیادی را یاد گرفتم، مسائلی هم بود که ضربه‌های زیادی به من زد، طوری که بعضی وقت‌ها فکر می‌کردم اصلاح‌درستی بود که وارد این عرصه شدم؟

●●● چه ضربه‌هایی؟ بعضی وقت‌ها حرف‌هایی می‌شنیدم که باورم نمی‌شد. من سیاست خوانده‌ام و می‌فهمم که وقتی کسی بازپرگر سیاسی است، باید آماده هر اتفاقی باشد. در ایران هم که احزاب تعیین‌کننده نیستند، بنابراین الی ماشاءالله مسائل برای آدم اتفاق می‌افتد.

●●● این ضربه‌ها بیشتر فردی بود یا از مسائل اجتماعی که به شما گزارش

می‌شد هم این احساس را داشتید؟

حتماً از مسائل اجتماعی هم بود. از یک مشکل فردی تا مجموعه مسائل. مثلاً به بعضی از مناطق اطراف تهران یا داخل آن می‌رفتم و می‌دیدم که چنان کلاف سردرگمی است که نمی‌شود واردش شد. همکارانم می‌گفتند وارد فلان مسأله نشو، چون مثل باتلاق است، تو را فرو می‌برد و نمی‌توانی کاری بکنی. وقایعی هم مانند دی ۹۱ و آبان ۹۸ یا سقوط هواپیما که اتفاق افتاد، جامعه متأثر شده بود و ما هم به تبع آن ناراحت بودیم. پس از این اتفاقات، نمایندگی، سخت و دردناک بود. با خودم فکر می‌کردم من باید چه کار کنم؟ برای موضوعی که نمی‌توانستم تأثیرگذار باشم، بد و بیراه زیادی هم می‌شنیدم.

●●● وقتی از محدودیت حرف می‌زنی، دقیقاً منظورتان چه نوع محدودیتی است؟ آیا چون بیشتر در حوزه زنان فعالیت می‌کردید؟ چون اصلاح‌طلب بودید؟ چه بود؟

کلاً دو موضوع هست که کار را سخت می‌کند. نخست اینکه ما فقط ۱۷ نماینده زن از مجموعه ۲۹۷ نماینده در مجلس بودیم. اینکه بخواهید موضوعات مربوط به زنان را مطرح کنید، نیاز به تلاش، لابی و صحبت زیادی دارد، به‌ویژه اگر یک طرح باشد. ●●● مثل طرح اصلاح ماده ۴۰۱، معروف به منع کودک‌همسری که ماجراهای زیادی را برای شما به وجود آورد.

بله، دقیقاً. یا طرح اذن خروج زنان. پیش بردن این طرح‌ها خیلی سخت بود. در کنار اینکه اکثریت مجلس در دست مردان است؛ کسانی که از بچگی فرصت و زمینه بیشتری برای فعالیت داشته‌اند و تجربه بیشتری دارند. البته نمی‌خواهیم مظلوم‌نمایی کنیم، ولی به هر حال بدیهی است که ما ۱۷ نفر بودیم بین ۲۹۷ نفر. کار با لویج آسان‌تر بود. مثلاً لایحه حمایت از حقوق کودکان و نوجوانان. این لایحه ۱۱ سال مانده بود تا این دوره مجلس که واقعا تلاش کردیم تا تصویب شود. تابعیت فرزندان مادر ایرانی هم لایحه بود و توانست به نتیجه برسد. اما درباره طرح اصلاح ماده ۱۰۴۱ در کمیسیون قضائی، حرکت سازمان‌یافته‌ای وجود داشت که رأی نیاورد، درنهایت هم نیاورد.

●●● یعنی منظورتان این است که اگر چند نماینده زن در فضایی مردانه، طرحی را خودشان تدوین کنند و پیش ببرند، با مشکل دو چندانی روبه‌رو خواهند شد؟ همه‌اش این نیست. بخش مهمش این است که کار کارشناسی که دولت کرده، قابل قبول‌تر است. ماجرا این است که گاهی درباره بعضی طرح‌ها مثل کودک‌همسری، عده‌ای آن را سیاسی می‌کنند. درباره این طرح هم یک موضوع کاملاً اجتماعی، سیاسی شد. یک خلط مبحث بیهوده. بحث ما این بود که این، کودک است و کودکی‌اش باید حفظ شود. به ما اتهامات زیادی زدند، گفتند ما مبانی اسلام را نمی‌فهمیم. درحالی‌که من در شورای نگهبان هم گفتم که اگر بین ۱۷ زن، کسی قرار باشد ادعا کند که تحصیلات اسلامی دارد، من هستم، چون حوزه علمیه رفته‌ام و می‌دانم تا کجا باید رفت و نباید رفت. بحث ما درباره کودک‌همسری، خط قرمز دینی نبود، مگر اینکه عده‌ای آن را خط قرمز کنند.

●●● همین اخیراً خانم لاجوردی، عضو جدید فراکسیون زنان گفته مسأله زنان ما کودک‌همسری نیست و هرکس با هر سنی اگر عاقل باشد، می‌تواند ازدواج کند. بله، درحالی‌که ما معتقدیم یک خانواده پویا، پایدار و مدنظر نظام در صورتی می‌تواند شکل بگیرد که حداقل‌ها در آن رعایت شود، یعنی کسی که این مسئولیت را قبول می‌کند، بتواند آن را درک کند، این برای بچه‌های زیر ۱۳ سال امکان‌پذیر نیست. ما روی همین ۱۳ سال هم متوقف شدیم و روی بالاتر بردن سن اصرار نکردیم.

●●● در آن رفت‌وآمدهایی هم که به قم داشتید، تأکیدتان همین بود؟ همین بود. آقای مکارم گفتند دختر باید به بلوغ عقلی برسد تا بتواند ازدواج کند. گفتند من قبول ندارم الان یک دختر بچه ۱۱ساله ازدواج کند، آن زمان مادر من بود، گذشت. ایشان فتوا هم دادند و بعد مخالفان می‌گفتند ما فتوا را جعل کرده‌ایم! رفتارهای توهین‌آمیزی با ما می‌شد و نه فقط با من، به کسانی که مرجع جمع زیادی در مملکتند. ما معتقدیم اگر می‌خواهیم خانواده سالمی داشته باشیم، باید با عناصر عاقلی وارد آن شویم و ملاک فقط بلوغ جسمی نیست. فقه پویا کجاست؟ جایی است که می‌گوید باید بلوغ عقلی را قرار دهید.

●●● و البته در معیار جهانی و آنچه موجب انتقاد طیف دیگری از مخالفان با شما بود، ممنوعیت ازدواج زیر ۱۸ سالگی است.

بله، عده‌ای روی کنوانسیون حقوق کودک مانور می‌دادند. ما می‌گفتیم فعلاً روی همین ۱۳ سال کار کنیم؛ کاری که به‌زیستی هم به آن ورود کرده است.

●●● این مدت از ازدواج‌های اینچنینی که حتماً به شما ارجاع می‌شد، موردی بود که تحت تأثیرتان قرار داده باشد؟

دختر یازده ساله‌ای با یک مرد پنجاه ساله ازدواج کرده بود و وقتی داستان‌ش را شنیدم، خیلی گریه کردم. زن اول آن مرد گفته بود که آن بچه هر صبح می‌خواهد برگردد پیش مادرش. این درد است.

●●● در کدام گروه‌ها و طیف‌های مجلس بیشتر شاهد پیگیری مسایل زنان بودید؟

یکی از ویژگی‌های اصلی اصلاح‌طلبان این است که معتقدند زنان هم موجودات انسانی‌اند که با مردان آفریده شده‌اند. بنابراین باید عدالت بین آنها برقرار شود، اما متأسفانه من در اصلاح‌طلبان این را ندیدم. یعنی شما در حوزه سیاسی اصلاح‌طلبی می‌بینید، ولی در حوزه زنان نه. حتی اصولگرایان و مستقل‌ها به ما مراجعه و مسائل زنان را مطرح و کمک می‌کردند. اصلاح‌طلبان مجلس اما عموماً نه.

●●● زمانی که فهرست امید برای انتخابات مجلس بسته می‌شد، خاطریم هست که اصلاح‌طلبان گفته بودند باید ۳۰ درصد فهرست، زنان باشند، یعنی هشت نفر. حالا شما می‌گویید بعد از ورود به مجلس این پوسته شکافته شد و دیگر مسائل زنان، برای فراکسیون امید مهم نبود. درست است؟

بله، آن پشتوانه تفکری که به سهمیه ۳۰ درصدی زنان اعتقاد داشت، خیلی موضوع خوشایندی بود و ما فکرش را نمی‌کردیم اجرایی شود. فکرمی‌کردم ادامه‌اش را در فراکسیون امید خواهیم دید. فراکسیون امید مقابل شخص من نایستاد ولی ۱۰۵ نفر مردی که در این فراکسیون بودند و می‌توانستند مساعدت کنند که مسائل زنان را پیش ببریم، این کار را نکردند. من ندیدم که اصلاً دغدغه ذهنی اصلاح‌قانونی در حوزه زنان داشته باشند.

●●● شد که در راهروهای مجلس یا در تماس‌هایی که نمایندگان از هر دو طیف با شما داشتند، بگویند فلان موضوع را رها کنید؟ یادم می‌آید یک بار شما درباره لایحه اعطای تابعیت به فرزندان مادر ایرانی و پدر خارجی می‌گفتید زد و بندهای عجیب و غریبی برای جلوگیری از تصویب آن وجود داشت و به شما هم فشارهایی می‌آوردند.

برای عده‌ای موضوعات بی‌اهمیت بود و به حرف‌های ما گوش نمی‌کردند.

●●● یعنی اعتراض وجود داشت اما پاسخ‌های شما شنیده نمی‌شد؟

بله، با عده‌ای صحبت می‌کردیم و دلایل‌مان را می‌گفتم اما هیچ گوش شنوایی نبود. ما بیشتر مواقعی موفق می‌شدیم که هر ۱۷ نفر عضو فراکسیون زنان کار را دنبال می‌کردیم. ●●● بهانه‌ای که برای پیش‌نبردن دغدغه‌های مربوط به زنان می‌آوردند، چه بود؟

بیشتر می‌گفتند الان مشکلات اقتصادی داریم، این موضوعات اولویت ندارند، درحالی‌که خیلی طرح‌ها بودند که اولویت نداشتند اما خدا نکند که طرحی درباره کودکان یا زنان باشد، آن وقت اولویت ندارد. این حرف‌ها مخالفت‌های محترمانه با ما بود.

●●● غیرمحترمانه‌ها چه بود؟

برخوردهای غیرمحترمانه هم بود. یکی از آنها را دیشب برای همسرم تعریف کردم، خیلی ناراحت شد، لبش را گزید و گفت دیگر اینها را برایم تعریف نکن. من اهل حاشیه و گفتن از این مسائل نیستم اما به شدت هم این نوع برخوردها را تجربه کردم. حتی یک بار هم به هیأت نظارت رفتار نمایندگان شکایت کردم.

●●● به چه دلیل؟

به دلیل فحش زشتی که از یکی از مردان نماینده شنیدم. آن هم درباره موضوعی که اصلاً ربطی به او نداشت. من داشتم با فرزند دیگری حرف می‌زدم.

●●● این اتفاق در صحن افتاد؟

بله، آمد جلو و شروع کرد به فحش زشت دادن.

●●● و آن شکایت به جایی رسید؟

نه متأسفانه. الان پنج ماه از آن شکایت گذشته و هیچ وقت به نتیجه‌ای نرسید.

●●● بقیه زنان نماینده هم از این شکایت‌ها داشتند؟ خانم سلحشوری که البته داشتند، به دلیل رفتارهای بدی که با او در صحن می‌شد به دلیل نطق‌هایشان.

بله، بقیه هم شکایت داشتند. بعد از نطق آخر خانم سلحشوری ما به او گفتیم از صحن خارج شود. دنبالش راه افتاده بودند و فحش می‌دادند. یک نفر می‌گفت ما می‌بینیم که بعد از مجلس، سلحشوری می‌رود آن ور آب و فلان و بیسار.

●●● شد که توصیه‌ای درباره چادر به شما بشود؟

بله، این توصیه‌ها بود. حتی درمیان اصلاح‌طلبان، افرادی می‌گفتند بهتر است در مجلس چادر بپوشید. به هر حال اینکه ما به حریم خصوصی دیگران تعدی می‌کنیم، درست نیست؛ درحالی‌که در هیچ قانون و ضابطه‌ای نوشته نشده که حتماً باید یک مدل لباس را بپوشی. در قانون نوشته شده که شما نباید از چراغ قرمز عبور کنی اما لباس فرم به ما نداده‌اند که بپوشیم. گفته‌اند حجاب اسلامی را رعایت کنید، من هم فراتر از آن نرفتم. چون زن بودم با اینکه حجاب کامل اسلامی داشتم اما بعضی این اجازه را به خودشان می‌دادند که درباره ظاهر من نظر دهند.

ورود به عرصه خصوصی دیگران در کشور ما خیلی راحت است درحالی‌که این افراد نمی‌دانند که این موضوع چقدر آسیب‌زننده است و وجهه بدی از طرف مقابل در ذهن آدم به وجود می‌آورد. برای من خیلی بد بود که بین آن همه حجم کار، با نوع پوشش من شوخی می‌شد یا تذکر می‌دادند.

●●● غیر از این، خاطریم است در چند نطق خانم سلحشوری، بعضی نمایندگان مرد ایستاده بودند و ناسزا می‌گفتند. شما و ایشان را به‌عنوان یک زوج کاری فعال در مجلس می‌شناختند، این برخوردها و حتی نظرهایی که در توئیتر برای شما نوشته می‌شد چه تأثیری روی شما داشت؟

فضای مجلس، سیاسی است و هرکس که متفاوت فکر یا از خط قرمزها عبور کند، جو به هم می‌ریزد. داد و فریاد در مجلس آن قدر من را اذیت نمی‌کرد اما در فضای مجازی، بعضی برخوردها فاجعه بود؛ آن قدر توهین جنسی به ما می‌شد که تحملش سخت بود. من این مسائل را به خانه نمی‌بردم، موضوعی که تازه برای همسرم تعریف کردم، دوسال قبل برایم اتفاق افتاده بود. این برخوردها گاهی انگیزه کار را از من می‌گرفت. غیر از این، مسائلی در جامعه پیش می‌آمد که اذیت‌کننده بود. یکی از

در میان اصلاح‌طلبان افرادی می‌گفتند بهتر است در مجلس چادر بپوشید.

با اینکه حجاب کامل اسلامی داشتم، اما افرادی این اجازه را به خودشان می‌دادند که درباره ظاهر من نظر دهند؛ چون زن بودم

درباره بهر برابر زن و مرد تلاش‌هایی کردیم، اما راستش من جرات ادامه‌اش را پیدا نکردم

محافظه‌کارتر شده‌ام

به عملکرد فراکسیون زنان مجلس دهم نمره ۱۶ می‌دهم